

SUSRETI PEDAGOGA

NACIONALNI NAUČNO-STRUČNI SKUP

U POTRAZI ZA KVALITETNIM OBRAZOVANJEM I VASPITANJEM

IZAZOVI I MOGUĆA REŠENJA

**ZBORNİK
RADOVA**

Filozofski fakultet
22. maj 2023.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Pedagoško društvo Srbije

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja
22. maj 2023. godine, Beograd
Zbornik radova

Izdavači

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Čika Ljubina 18–20, Beograd

Pedagoško društvo Srbije
Terazije 26, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Jovan Miljković
Maja Vračar

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Recenzenti saopštenja

Prof. dr Radovan Antonijević
Prof. dr Biljana Bodroški Spariosu
Doc. dr Aleksandar Bulajić
Prof. dr Miomir Despotović
Prof. dr Emina Hebib
Prof. dr Aleksandra Ilić Rajković
Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Ivana Jeremić
Doc. dr Bojan Ljujić
Doc. dr Maja Maksimović
Prof. dr Nataša Matović
Doc. dr Vladeta Milin
Prof. dr Jovan Miljković
Prof. dr Lidija Miškeljin

Nevena Mitranić, asistent
Luka Nikolić, istraživač-saradnik
Doc. dr Nataša Nikolić
Prof. dr Violeta Orlović Lovren
Prof. dr Dragana Pavlović Breneselović
Dragana Purešević, asistent
Prof. dr Lidija Radulović
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Prof. dr Vera Spasenović
Prof. dr Milan Stančić
Prof. dr Aleksandar Tadić
Prof. dr Jelena Vranješević
Prof. dr Nataša Vujisić Živković

Priprema za štampu i prelom

Dosije studio, Beograd

Dizajn korica

Mirjana Senić Ružić
Zorica Šaljić

Štampa

Pedagoško društvo Srbije, Beograd

Tiraž

100

ISBN 978–86–80712–49–9

Izdavanje zbornika radova finansirano je sredstvima Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije.

Odeljenje za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Pedagoško društvo Srbije organizovali su u okviru Susreta pedagoga nacionalni naučni skup sa temom „U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja”. Cilj skupa bio je da se razmotre savremena saznanja o odlikama ostvarivanja i pretpostavkama razvijanja kvalitetnog obrazovanja i vaspitanja, analizira stanje razvijenosti i efekti funkcionisanja obrazovnog sistema i prakse vaspitno-obrazovnog rada, kritički razmotre aktuelne i moguće strategije unapređivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, kao i da se sagledaju izazovi i teškoće u načinu ostvarivanja i održivosti promena usmerenih na razvoj kvaliteta u ovoj oblasti.

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
22. maj 2023, Beograd

U potrazi za kvalitetnim
obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja

Zbornik radova

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Programski odbor skupa

dr Radovan Antonijević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Miomir Despotović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Živka Krnjaja, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Vujisić Živković, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Emina Hebib, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vera Spasenović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Pejatović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Jelena Vranješević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Kristinka Ovesni, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Violeta Orlović Lovren, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Biljana Bodroški Spariosu, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Matović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Radulović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Milan Stančić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandar Tadić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Ilić Rajković, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Miškeljin, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Saša Dubljanin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Zorica Šaljić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vladeta Milin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Nikolić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Mirjana Senić Ružić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Ivana Jeremić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Maja Vračar, predsednica Pedagoškog društva Srbije
Mirjana Tomić, Pedagoško društvo Srbije
Biljana Drobnjak, Pedagoško društvo Srbije
Tijana Đokić, Pedagoško društvo Srbije
Vesna Bogičević, Pedagoško društvo Srbije
Nataša Stojanović, Pedagoško društvo Srbije
Nevenka Kraguljac, Pedagoško društvo Srbije

Organizacioni odbor skupa

Luka Nikolić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Nevena Mitranić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Dragana Purešević, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Ivana Pantić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Jovana Katić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Andrea Gašić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Saška Stevanović, sekretar, Pedagoško društvo Srbije
Aleksa Eremija, tehnički urednik, urednik sajta Pedagoškog društva Srbije
Jovana Vanić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Ivana Jovanović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Mijailović, volonter Pedagoško društvo Srbije
Tamara Injac, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Anđela Prijović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Tamara Manojlović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marijana Ristić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Milinković, volonter, Pedagoško društvo Srbije

SADRŽAJ

PLENARNA IZLAGANJA

Biljana Lungulov	
<i>Kvalitet u obrazovanju i društvene promene: ka kulturi kvaliteta</i>	11
Nataša Nikolić	
<i>Konceptualni okviri proučavanja kvaliteta u obrazovanju</i>	19
Nevenka Kraguljac i Vera Spasenović	
<i>Kako pedagozi vide svoju profesionalnu ulogu?</i>	27

OPŠTA PITANJA KVALITETA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Aleksandra Pejatović, Violeta Orlović Lovren i Edisa Kecap	
<i>Treća misija univerziteta i standardi kvaliteta u visokoškolskom obrazovanju</i>	37
Luka Nikolić i Lidija Radulović	
<i>Kvalitet obrazovanja ili kvalitetno rangiranje – primer Times Higher Education rangiranja univerziteta</i>	43
Nataša Jovanović Ajzenhamer	
<i>Istorijsko-teorijski sociološki pogled na meritokratiju u obrazovanju – Veberova kritika plutokratije u nemačkom obrazovnom sistemu na početku 20. veka</i>	51
Milica Marković	
<i>Kvalitet i evaluacija rada nastavnika: između dve strategije razvoja obrazovanja u Srbiji</i>	55
Aleksandra Ilić Rajković	
<i>Položaj učenika kao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog procesa u Srbiji krajem 19. veka</i>	61
Branka Savović, Sandra Radenović i Miloš Marković	
<i>Bioetika i bioetika sporta: korak ka pedagoškoj bioetici</i>	65
Marina Semiz	
<i>Kvalitet vaspitanja i obrazovanja dece predškolskog i školskog uzrasta na bolničkom lečenju i mere obrazovne politike</i>	71
Simka Vukojević	
<i>Obrazovni programi u muzeju</i>	77
Nikolina Šepić	
<i>Postavljanje pedagoških sadržaja na internet slobodnoj enciklopediji kao područje rada pedagoga</i>	83

PRETPOSTAVKE RAZVOJA KVALITETNOG OBRAZOVANJA

Lidija Miškeljin i Dragana Purešević <i>Dva narativa dokumenata međunarodnih organizacija koja oblikuju predškolsko vaspitanje i obrazovanje. . . . .</i>	91
Radovan Antonijević <i>Optimizacija aktivnosti učenika u nastavi kao činilac efektivnosti obrazovanja . . . . .</i>	99
Zorica Milošević i Marija Crnojević <i>Korak u susretu samovrednovanja i spoljašnjeg evaluiranja kvaliteta rada škola . . . . .</i>	103
Maja Vračar i Marija Milinković <i>Profesionalni razvoj pedagoga u funkciji ostvarivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja . . . . .</i>	109
Jela Stanojević <i>Društvene okolnosti kao kontekst za razvoj kvaliteta obrazovanja i vaspitanja. . . . .</i>	115
Nataša Vujisić Živković <i>ChatGPT i aktuelna pitanja pedagoške upotrebe veštačke inteligencije u podizanju kvaliteta obrazovanja . . . . .</i>	119
Jovan Miljković, Vukašin Grozdić i Bojan Ljujić <i>Kako obrazovati naučni podmladak? Model doktorskih škola . . . . .</i>	123
Sofija Maričić <i>Izmenjena uloga i kvalitet rada nastavnika u eri digitalizacije . . . . .</i>	129
Ljiljana Vdović <i>Pedagog kao podrška nastavnicima u razvoju opštih međupredmetnih kompetencija u nastavi/učenju. . .</i>	135

RAZVOJ KVALITETA VASPITNO-OBRAZOVNE PRAKSE: OTVORENA PITANJA I MOGUĆI ODGOVORI

Živka Krnjaja, Dragana Pavlović Breneselović i Nevena Mitranić <i>Podrška stručnim saradnicima u promeni pristupa obrazovanju . . . . .</i>	145
Vladeta Milin, Andrea Gašić i Anđela Vilotijević <i>Kako otkrivanje izvora podataka doprinosi unapređivanju kvaliteta nastave: primer jednog akcionog istraživanja. . . . .</i>	151
Marija Trajković, Branislava Popović Ćitić, Lidija Bukvić Branković, Marina Kovačević Lepojević i Ana Paraušić Marinković <i>Kulturalne kompetencije u obrazovno-vaspitnoj praksi: samoprocena nastavnika srednjih škola . . . .</i>	157
Nataša Simić, Nevena Živković, Emina Nikočević, Irena Vanić Vasić, Jelena Pujić i Biljana Jovanović Glavonjić <i>Kolaborativno istraživanje sopstvene prakse – efekti i iskustva nastavnika . . . . .</i>	161
Aleksandar Milenković i Jelena Matejić <i>Vršnjačko vrednovanje radova studenata matematike na temu digitalnih nastavnih materijala. . . .</i>	167

Milan Stančić	
<i>Kvalitet nastave u ogledalu ispita za licencu nastavnika: šta nam otkrivaju pisane pripreme za časove? . . . . .</i>	173
Saša Stepanović	
<i>Inkluzivno obrazovanje iz perspektive nastavnika: uloge, kompetencije i barijere . . . . .</i>	179
Ivana Stamenković	
<i>Obrazovanje vaspitača za refleksivnu praksu: podsticanje kritičke refleksije . . . . .</i>	185
Ana Gardašević i Svetlana Mijajlović	
<i>Uticaj refleksivne prakse na menjanje individualističke kulture vrtića . . . . .</i>	191
Marija Malović	
<i>Program uvođenja u posao pripravnika u predškolskoj ustanovi orijentisan na razvijanje zajednice učenja . . . . .</i>	195

KULTURALNE KOMPETENCIJE U OBRAZOVNO-VASPITNOJ PRAKSI: SAMOPROCENA NASTAVNIKA SREDNJIH ŠKOLA¹

Marija G. Trajković²

Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Branislava B. Popović-Čitić³

Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Lidija S. Bukvić Branković⁴

Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Marina M. Kovačević-Lepojević⁵

Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

Ana S. Paraušić Marinković⁶

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Apstrakt:

Kulturalne kompetencije nastavnika smatraju se ključnom pretpostavkom uvažavanja različitosti, kreiranja klime međusobnog razumevanja, poštovanja i ravnopravne saradnje u školi. U cilju ispitivanja samoprocene kulturalnih kompetencija, realizovano je istraživanje na uzorku od 254 nastavnika srednjih škola. Instrument koji je korišćen u istraživanju je *Skala za samoprocenu kulturalnih kompetencija osoblja škole*. Rezultati pokazuju da nastavnici, generalno, na relativno visokom nivou ocenjuju sopstvene kulturalne kompetencije. Samoprocena kulturalnih kompetencija nastavnika značajno zavisi od pola i dužine radnog staža u obrazovanju. Uz uvažavanje ključnih nedostataka istraživanja, može se izvesti zaključak o zadovoljavajućem nivou kulturalnih kompetencija nastavnika srednjih škola, ali i o jasnom prostoru za njihovo dalje unapređivanje. Istaknuto mesto na tom planu zavređuju programi stručnog usavršavanja nastavnika, kao i inkorporiranje sadržaja kojim se obrađuju teme kulturalnih kompetencija u kurikulum obrazovanja budućeg nastavničkog kadra.

Ključne reči: kulturalne kompetencije, različitost, nastavnici

1 Napomena: Realizaciju ovog istraživanja finansiralo je Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije (br. ugovora 451-03-47/2023-01/ 200018).

2 marija.stojanovic@ipi.ac.rs

3 popovb@eunet.rs

4 lidija_bukvic@yahoo.com

5 marina.lepojevic@gmail.com

6 parausicana@gmail.com

Uvod

Polazeći od činjenice da škole predstavljaju mesto susreta raznovrsnih kultura, prihvatanje i uvažavanje različitosti smatraju se imperativima savremenog obrazovanja (Buterin, 2011). Nužnost adekvatnog reagovanja aktera obrazovno-vaspitnog procesa na različitost učenika intenzivirana je povećanim migracijama stanovništva, a proizlazi iz principa ravnopravnosti, jednakih mogućnosti i aktivnog učestvovanja u demokratskom društvu (Aguado & Malik, 2001). Različiti pristupi (npr. multikulturalno i interkulturalno obrazovanje, inkluzivno obrazovanje, kulturalno responzivno podučavanje itd.) naglašavaju kulturalne kompetencije nastavnika kao jedan od ključnih aspekata uvažavanja različitosti u školi.

Kulturalne kompetencije određuju se kao skup vrednosti, znanja, stavova i veština, koji je potreban za razumevanje i poštovanje kulturalno različitih pojedinaca, kao i za uspostavljanje pozitivnih i konstruktivnih odnosa sa njima (Barret, 2018). Smatra se da kulturalno kompetentan nastavnik treba da poseduje znanja o obeležjima vlastite i kulture drugih, karakteristikama školskog okruženja i karakteristikama kulture učenika i njihovih porodica; da ima stavove koji upućuju na spremnost relativizovanja kulturalnih vrednosti, odsustvo stereotipa i predrasuda u kontaktu sa kulturalno drugačijim učenicima; da poseduje veštine interpretacije značenja mišljenja, ideja i događaja kulturalno drugačijih učenika i roditelja, te sposobnost prihvatanja njihovih očekivanja i prilagođavanja njihovim verbalnim i neverbalnim stilovima komunikacije (Bedečković, 2011). Nivo kulturalnih kompetencija nastavnika odražava se na razvoj tople atmosfere koja podržava individualne potrebe svakog deteta (Gay, 2010), a značajne su i za razvoj klime međusobnog razumevanja, poštovanja i ravnopravne saradnje, koja je utemeljena na poznavanju i poštovanju drugačijih stilova života vršnjaka iz odeljenja, njihovih vrednosti, verovanja, tradicija i običaja (Jurčić, 2014). Dodatno, akademska postignuća, kritička svest, kulturalna osetljivost i socijalna kompetencija učenika usko su povezani sa kulturalno responzivnim okruženjem za učenje (Celinska & Swazo, 2021).

Metodologija istraživanja

Cilj istraživanja je sagledavanje procene nastavnika srednjih škola vlastitih kulturalnih kompetencija u svakodnevnoj obrazovno-vaspitnoj praksi. Pored opšteg uvida, cilj istraživanja usmeren je i na ispitivanje značaja određenih sociodemografskih karakteristika nastavnika (pol, starost, dužina radnog staža u obrazovanju) za njihovu samoprocenu kulturalnih kompetencija.

Uzorak su činila 254 nastavnika (78.7% ženskog pola) iz osam srednjih škola na teritoriji Gradske opštine Stari grad u Beogradu. Starosni raspon nastavnika kreće se od 23 do 63 godine ($M = 45.7$; $SD = 9.11$), a njihov prosečni radni staž u obrazovanju je oko 16 godina.

Podaci o praktičnoj primeni kulturalnih kompetencija nastavnika dobijeni su primenom *Skale za samoprocenu kulturalnih kompetencija osoblja škole (Staff Cultural Competence Self-Assessment; Minneapolis Public Schools, n.d.)*, koju čine 24 stavke. Nastavnici su na pitanja odgovorili biranjem odgovora na trostepenoj skali Likertovog tipa (1 = retko ili nikad; 2 = povremeno; 3 = često). Stavke su grupisane u tri podskale: *Fizičko okruženje, materijali i resursi* (4 stavke: npr. „U mojoj učionici/kabinetu ističem slike, postere, umetničke radove i druge dekorativne elemente koji reflektuju kulture i etnička porekla učenika/ca koji idu u ovu školu”; „Kada koristim video snimke, filmove ili druge me-

dijske resurse u nastavi, trudim se da oni reflektuju kulture i etnička porekla učenika/ca koji idu u ovu školu”); *Komunikacija* (7 stavki: npr. „Trudim se da razumem kolokvijalne izraze koje koriste učenici/e i njihove porodice, a koji mogu da utiču na moju komunikaciju sa njima”; „Tražim pomoć prevodioca (druge osobe) za komunikaciju sa učenicima/ama ili roditeljima koji imaju ograničeno znanje srpskog jezika”); i *Vrednosti i stavovi* (13 stavki: npr. „Tražim dodatne informacije (od učenika/ca, roditelja ili drugih osoba) koje mi mogu pomoći da prilagodim svoj način rada potrebama učenika/ca iz drugih kultura”; „Trudim se da se profesionalno razvijam i obučavam najboljoj praksi kako bih unapredio/la znanja i veštine za rad sa učenicima/ama iz različitih kultura”). Verzija koja je korišćena u istraživanju predstavlja adaptiranu verziju iz materijala kreiranog 2004. godine od strane Nacionalnog centra za kulturalnu kompetentnost (Centar za dečji i ljudski razvoj pri Džordžtaun Univerzitetu, Vašington SAD) (Minneapolis Public Schools, n.d.). Instrument pokazuje dobru pouzdanost ($\alpha = .89$), a pouzdanost podskala iznosi $\alpha = .73$ (*Fizičko okruženje, materijali i resursi*), $\alpha = .80$ (*Komunikacija*) i $\alpha = .90$ (*Vrednosti i stavovi*).

Podaci su obrađeni primenom metoda deskriptivne i inferencijalne statistike.

Rezultati istraživanja sa diskusijom

Na osnovu nalaza istraživanja (Tabela 1) evidentno je da su prema samoproceni nastavnika njihove kulturalne kompetencije u značajnoj meri razvijene. Najviše skorove nastavnici postižu na podskali *Vrednosti i stavovi*, dok se nešto lošije pozicioniraju u pogledu komunikacije sa kulturalno različitim učenicima. Detaljnije, u odnosu na nastavnike, nastavnice bolje ocenjuju sopstvene kulturalne kompetencije u celini ($t = -2.29$; $df = 252$; $p < 0.05$), kao i vrednosti i stavove u radu sa kulturalno različitim učenicima ($t = -2.54$; $df = 69.05$; $p < 0.05$). Nalazi prethodnih istraživanja o polnim razlikama u pogledu kulturalnih kompetencija su nekonzistentni. Na primer, pojedini nalazi svedoče o odsustvu razlika (Spanierman et al., 2011), dok drugi (Mikanović i Popović, 2016) pokazuju da su nastavnice spremnije da prihvate učenike različitog kulturalnog porekla u odnosu na nastavnike, ali i da nastavnici bolje procenjuju svoje komunikacijske veštine u odnosu sa učenicima različitog kulturalnog porekla.

Tabela 1: Kulturalne kompetencije nastavnika srednjih škola (N = 254)

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Polne razlike	Povezanost godina starosti i skorova	Povezanost godina radnog staža u obrazovanju i skorova
Fizičko okruženje, materijali i resursi	1.94	0.55	-1.11	0.06	0.02
Komunikacija	1.93	0.54	-1.16	-0.09	-0.13*
Vrednosti i stavovi	2.59	0.38	-2.54*	-0.09	-0.04
Ukupan skor	2.28	0.37	-2.29*	-0.08	-0.08

* značajno na nivou $p < 0.05$

Godine starosti nastavnika ne koreliraju značajno sa samoprocenom kulturalnih kompetencija, dok je dužina radnog staža u obrazovanju značajno negativno povezana sa komunikacijom kojom se izražava uvažavanje kulturalnih razlika ($r = -0.13$; $p < 0.05$). Ovakvi nalazi su iznenađujući, imajući

u vidu dosadašnje nalaze o izraženijoj kulturalnoj kompetentnosti kod starijih nastavnika (Cruz et al., 2019), odnosno nastavnika sa dužim radnim stažom u obrazovanju (Mikanović i Popović, 2016). Takođe, očekivano je da se sa dužinom radnog staža povećava iskustvo rada sa učenicima različitih kulturalnih grupa, kao i nivo kulturalnih kompetencija.

Zaključak

Na temelju dobijenih rezultata može se izvesti zaključak da nastavnici svoje kulturalne kompetencije ocenjuju na relativno visokom nivou. Pol i dužina radnog staža u obrazovanju nastavnika predstavljaju lične karakteristike koje značajno utiču na način procene kulturalnih kompetencija. Pored uvida u zadovoljavajući nivo kulturalnih kompetencija, ipak se prepoznaje i jasan prostor za njihovim daljim unapređenjem. Istaknutu ulogu na tom planu imaju programi stručnog usavršavanja nastavnika, kao i inkorporiranje sadržaja kojim se obrađuju teme kulturalnih kompetencija u kurikulum obrazovanja budućeg nastavničkog kadra.

Literatura

- Aguado, T., & Malik, B. (2001). Cultural diversity and school equality: Intercultural education in Spain from a European perspective. *Intercultural Education*, 12(2), 149–162. Dostupno na <https://doi.org/10.1080/14675980120064791>
- Barret, M. (2018). How schools can promote the intercultural competence of young people. *European Psychologist*, 23(1), 93–104. Dostupno na <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000308>
- Bedečković, V. (2011). Interkulturalna kompetencija cjeloživotnog obrazovanja nastavnika. *Pedagogijska istraživanja*, 8(1), 139–151.
- Buterin, M. (2011). Promicanje interkulturalizma u školskom okruženju. *Acta Iadertina*, 8(1), 1–9.
- Celinska, D., & Swazo, R. (2021). Multicultural curriculum designs in counselor education programs: Enhancing counselors-in-training openness to diversity. *The Journal of Counselor Preparation and Supervision*, 8(3), Article 4. Dostupno na <https://doi.org/10.7729/83.1124>
- Cruz, R. A., Manchanda, S., Firestone, A. R., & Rodl, J. E. (2020). An examination of teachers' culturally responsive teaching self-efficacy. *Teacher Education and Special Education*, 43(3), 197–214. Dostupno na <https://doi.org/10.1177/08884064198751>
- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd edition). New York: Teachers College Press.
- Jurčić, M. (2014). Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije. *Pedagogijska istraživanja*, 11(1), 77–91.
- Mikanović, B., i Popović, K. (2016). Interkulturalne kompetencije nastavnika osnovne škole. *Radovi Filozofskog fakulteta*, (18), 179–194. Dostupno na <https://doi.org/10.7251/FIZN1701179M>
- Minneapolis Public Schools. *Positive school climate tool kit*. Dostupno na: <https://guide.swiftschools.org/sites/default/files/documents/Cultural%20Competence%20and%20Equity%20-%20Educational%20%26%20Cultural%20Services.pdf>
- Spanierman, L. B., Oh, E., Heppner, P. P., Neville, H. A., Mobley, M., Wright, C. V., Dillon, F. R., & Navarro, R. (2011). The multicultural teaching competency scale: Development and initial validation. *Urban Education*, 46(3), 440–464. Dostupno na <https://doi.org/10.1177/0042085910377442>

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.091(082)(0.034.2)

37.014(082)(0.034.2)

37.018(082)(0.034.2)

НАЦИОНАЛНИ научни скуп Сусрети педагога (2023 ; Београд)

U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja [Elektronski izvor] : zbornik radova / Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 22. maj 2023, Beograd ; urednici Zorica Šaljić, Saša Dubljanin, Aleksandra Pejatović. – Beograd : Filozofski fakultet, Institut za pedagogiju i andragogiju : Pedagoško društvo Srbije, 2023 (Beograd : Pedagoško društvo Srbije). – 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

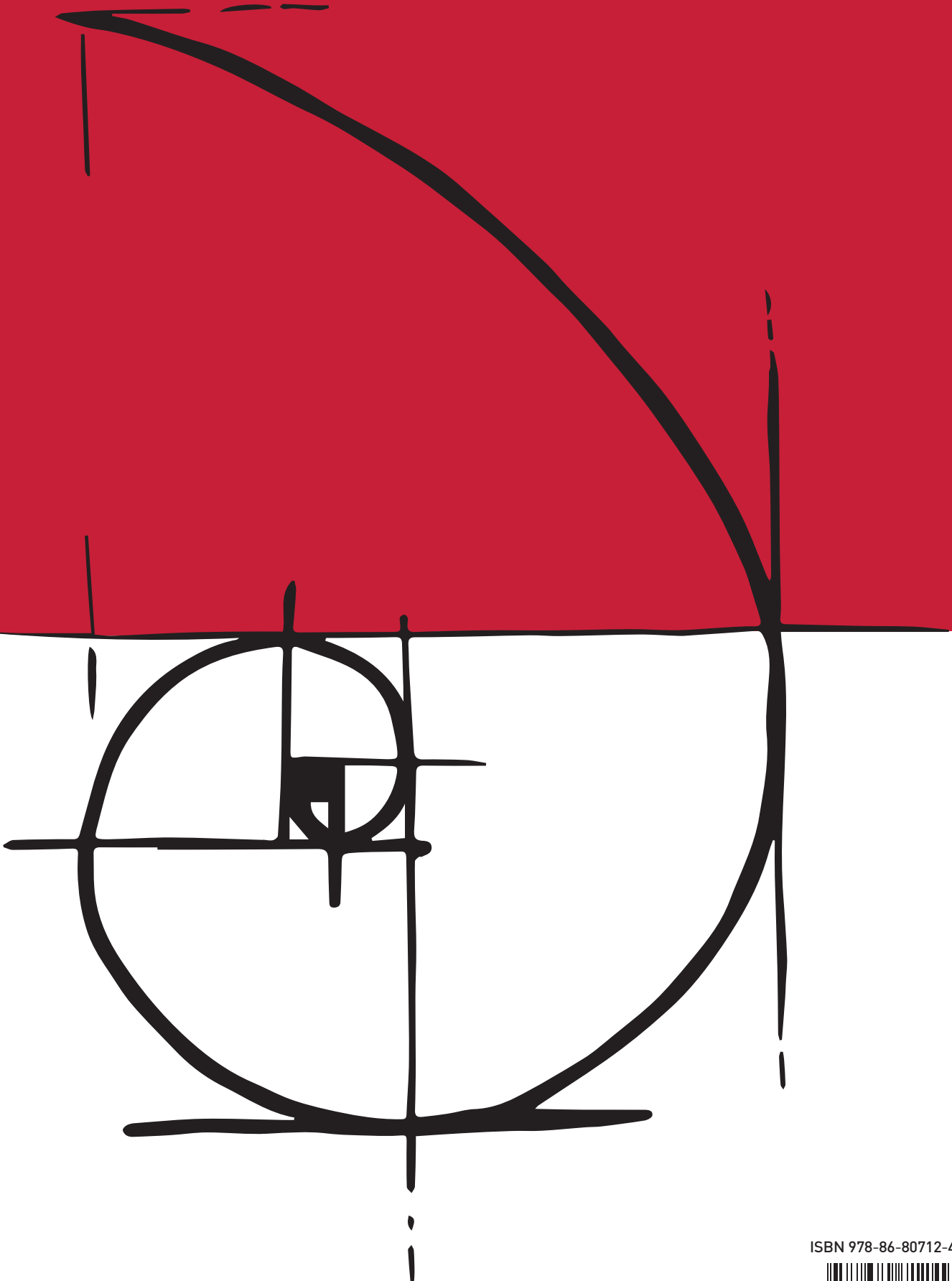
Sistemska zahtevi: Nisu navedeni. – Nasl. sa naslovnog ekrana. – Tiraž 100. – Napomene i bibliografske reference uz radove. – Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80712-49-9 (IZPIA)

1. Шалић, Зорица, 1974– [уредник]
2. Дубљанин, Саша, 1967– [уредник]
3. Пејатовић, Александра, 1961– [уредник]

а) Образовање — Квалитет — Зборници б) Васпитање — Зборници

COBISS.SR-ID 116449033

ISBN 978-86-80712-49-9

9 788680 712499